

Vývoj a změny v přístupu k rozvodu u nás

Rozvodem zanikají všechna vzájemná a osobní majetková práce mezi rozvedenými osobami, která v manželství měla.

Jde o kogentní normu, tedy nejde se od ní odchýlit

Je potřeba, aby si manželé vyřešili majetkové poměry, upravili poměry k dětem a další poměry, které se mohou týkat společných věcí. Jde o podmínku pro rozvod.

- Rozvod se zjišťováním příčin rozvratu, pokud není důvod (příčina), pak k rozvodu nedojde
- Rozvod bez zjišťování příčin – podmínky:
  - Manželství trvalo nejméně jeden rok a manželé spolu déle než 6 měsíců nežijí
  - Manželé se dohodli na úpravě poměrů dětí pro dobu po rozvodu
  - Manželé se dohodli na úpravě svých majetkových poměrů, bydlení, výživného...

Historický vývoj právního rámce rozvodu

- Rozvod je u nás znám od 19. století. Obecný zákoník občanský umožňoval rozlučitelnost manželství mezi nekatolíky.
- Po vzniku tzv. první republiky byla rozluka možná i mezi katolíky
- 1963 vznikl Zákon o rodině. Byl v platnosti až do roku 2014. Zde se již objevilo, že nesměla chybět práva a povinnosti rodičů k dětem pro dobu po rozvodu a soud musel přihlédnout k tomu, zda rozvod nepoškodí výchovu dětí, a není v rozporu s jejich zájmy

- V době vzniku Zákona o rodině se nepochybovalo o nezastupitelné roli matky, takže otec neměl velké naděje při rozhodování o svěření do jeho péče
- K velké změně došlo v roce 1998 – úprava péče o děti je zvlášť od samotného rozvodu a bez této úpravy nelze manžele rozvádět.
- Rozvodem rodičů žádný z rodičů neztrácí rodičovskou odpovědnost

Práva dítěte

- Bez ohledu na věk jsou základní lidská práva ukotvena již v preambuli Ústavy ČR. Ta odkazuje na nedotknutelnou hodnotu lidské důstojnosti a svobody. Tyto hodnoty dále rozvíjí LZLPS
- V článku č. 32 se píše o tom, že rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona a že zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.
- Ve vztahu k rozvodu z daného vyplývá, že při rozvodu má dítě právo na důstojný proces, ve kterém budou chráněna jeho práva, přičemž bude moci svobodně projevit svůj názor.

Úmluva o právech dítěte

- Jde o mezinárodní úmluvu, která vstoupila v platnost 6. února 1991
- *„Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány“*
- Při rozvodu je potřeba nezapomínat na výchovný element konání orgánů, ale i rodičů

Rozvod z pohledu procesního práva

- Zákon o zvláštních řízeních soudních č. 292/2013 Sb.
- Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb.
- Oba určují postup řízení ve věcech péče o nezletilé

Rozvod manželství – občanský zákoník

• § 755

- **(1)** Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.
- **(2)** Přesto, že je soužití manželů rozvráceno, nemůže být manželství rozvedeno, byl-li by rozvod v rozporu
  - **a)** se zájmem nezletilého dítěte manželů, které nenabylo plné svéprávnosti, který je dán zvláštními důvody, přičemž zájem dítěte na trvání manželství soud zjistí i dotazem u opatrovníka jmenovaného soudem pro řízení o úpravu poměrů k dítěti na dobu po rozvodu, nebo
  - **b)** se zájmem manžela, který se na rozvratu porušením manželských povinností převážně nepodílel a kterému by byla rozvodem způsobena zvlášť závažná újma s tím, že mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství, ledaže manželé spolu již nežijí alespoň po dobu tří let.
- **(3)** Mají-li manželé nezletilé dítě, které není plně svéprávné, soud manželství nerozvede, dokud nerozhodne o poměrech dítěte v době po rozvodu manželů.

- Řízení soud zahajuje zpravidla na návrh jednoho z rodičů, nebo obou, či soudu viz § 13 ZŘS.
- Dle § 37 ZŘS musí být ve sporu dítě zastoupeno opatrovníkem. Zpravidla je to OSPOD, což je uvedeno v § 455 ZŘS.
- Před prvním jednáním může soud svolat k přípravě a projednání jiný soudní rok. Ten je upraven § 18 ZŘS. Zde je již prostor k názoru dítěte a odstranění procesních vad, či vad návrhu.
- Také může soud uložit manželům účast na mediaci, či rodinné terapii

- Při rozhodování o svěření do péče jsou stanovena kritéria viz Občanský zákoník v § 97 odst. 2: *„Při rozhodování o svěření do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů...“*

- Soud také pověřuje OSPOD, aby provedl šetření v místě bydliště nezletilého a poskytnul o tomto soudu zprávu.
- Soud zjišťuje i vztahy mezi dítětem a osobami v domácnosti (např. nový partner/ka, nevlastní sourozenci atd.)
- Cílem dokazování je totiž dobrat se pokud možno pravdivých poznatků o rozhodujících skutečnostech, jejich poznání poslouží soudu jako podklad pro spravedlivé, správné a zákonné rozhodnutí (Winterová, 2014:19)

- Takové dokazování se může protáhnout – v roce 2017 soudy došly k rozhodnutí za 109 až 182 dnů. Toto protahování má však dopady na vztahy dětí k rodičům. Neexistuje pevně daná délka takového soudního řízení. V extrémních případech jde pak i o roky.

- Svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů nezaniká rodičovská odpovědnost druhého rodiče
- Pokud z nějakého důvodu zanikne rodičovská odpovědnost některého z rodičů, pak však nezaniká jeho vyživovací povinnost
- **ObZ § 859**
- Vyživovací povinnost a právo na výživné nejsou součástí rodičovské odpovědnosti; jejich trvání nezávisí na nabytí zletilosti ani svéprávnosti.
- **ObZ § 874**
- Zbavení rodiče jeho rodičovské odpovědnosti ani její omezení nemá vliv na jeho vyživovací povinnost k dítěti.

Cochemský model

- Jde o praxi mezioborové spolupráce napříč profesemi.
- Vznikl v 90. letech v Německu (Město Cochem)
- Hlavním iniciátorem změn byl soudce Jurgen Rudolph, jehož cílem bylo vyhnout se konfliktu při rozvodovém řízení
- Princip včasné intervence formou dialogu

Pravidla Cochemské praxe

- Soud nařizuje slyšení do 14 dnů od podání návrhu
- Rodiče provází celým procesem odborníci
- Rodiče mají hledat shodu
- Pokud není shoda, pak jsou odesláni k poradenské schůzce
- V centru jsou práva dítěte

Kniha „Ty jsi moje dítě“

- Pohled dítěte vs. Strategie přežití dítěte
- Rozdělení rodičů je traumatickou situací pro dítě a to si mnohdy dává rozpad manželství za vinu
- Běžný soudní proces dává moc do rukou znalců, kteří jednoho z rodičů eliminují
- Proto jsou přizváni do procesu rozhodování i další partneři, kteří vedou dialog
- Všichni se mají snažit, aby dítěti zůstali oba rodiče

Adresář spolupracujících poskytovatelů odborné pomoci

POP/kontaktní osoba	Poskytované služby	Kontaktní telefon	Adresa pro písemný styk: e-mail/DS
Asistované setkávání Minská 102, 616 00 Brno Mgr. Iva Pokorná, Bc. Anna Štěpánková	Asistované kontakty	775 913 272	asminska@cssbrno.cz ID DS: pu4khhbz
Krizové centrum pro děti a dospívající Hapalova 4, Brno Mgr. Iva Pokorná, DiS.	Edukace Terapie – i lůžková péče (dětí)	723 006 004, 541 229 298	css.sspd@volny.cz ID DS: pu4khhbz
Manželská a rodinná poradna Bethesda Starobrněnská 7, Brno	Terapie	731 402 724, 542 212 430	bethesda@volny.cz ID DS: pu4khhbz
Manželská a rodinná poradna Buzkova 43 Buzkova 43, Brno	Edukace Terapie	548 533 290 724 837 833	rodin.poradna@volny.cz ID DS: pu4khhbz
Manželská a rodinná poradna Bratislavská 2 Bratislavská 2, Brno	Edukace Terapie	548 426 611 725 896 456	mpbratislavska@cssbrno.cz ID DS: pu4khhbz
Manželská a rodinná poradna Tábořská 198 Tábořská 198, Brno	Edukace Terapie	548 538 497 548 538 497 725 896 455	mrptaborska@cssbrno.cz ID DS: pu4khhbz
Manželská a rodinná poradna Minská 102 Minská 102, 616 00 Brno PhDr. Alena Plšková	Edukace Terapie	775 913 023	mpmminska@cssbrno.cz ID DS: pu4khhbz
Mediační centrum Minská 102, 616 00 Brno Mgr. Ing. Martina Čirbusová	Mediace	775 913 064	mediace@cssbrno.cz ID DS: pu4khhbz
Modrá linka z.s. + MONTIS Brno z. s. Anenská 10, 602 00 Brno Služby i na OSPOD Ing. Hana Regnerová Ing. Ivana Hamadová Mgr. Jana Pánková Mgr. Alžběta Divišová	Edukace Terapie Mediace dětí od 5 let	731 156 311 731 197 477	projekt2019@modralinka.cz jirina.stanoeva@modralinka.cz alzbeta.mozisova@modralinka.cz divisova.mediace@gmail.com hamadova.mediace@gmail.com pankova.mediace@gmail.com ID DS: hz9sv4c
Pedagogicko psychologická poradna (PPP) Sládkova 45, Brno PhDr. Lenka Skácelová	Edukace	723 252 765 548 526 802	sladkova@pppbrno.cz lenka.skacelova@pppbrno.cz ID DS: nrk5vhw
Spondeo o. p. s. Sýpka 25, 613 00 Brno Mgr. Eva Pospíchalová	Edukace Terapie Asistované	606 738 888	spondeo@spondeo.cz pospichalova@spondeo.cz ID DS: gs6b9ne

Poskytovatelé odborné pomoci (POP) – zpráva pro OSPOD/soud:

Otec: .....

Matka: .....

Nezletilé děti:.....

Dostavili se rodiče řádně na společnou schůzku?

Jaká je kvalita komunikace mezi rodiči?

Došlo mezi rodiči ke shodě o výkonu péče o dítě, styku, výživném, ... ?

Pokud ano, obsah dohody (i prozatímní):

Pokud ne, co je sporné?

Co je příčinou neshody?

- Všichni účastníci řízení by se měli vyhnout chování, které by přispívalo k vyostřování konfliktu.
- Je třeba zabránit situacím, kdy jeden z rodičů odchází od soudu jako poražený, protože v takovém případě (spolu)prohrává vždy také dítě.
- Všichni účastníci řízení o péči o nezletilé děti a řízení o úpravu styku (soud, OSPOD, advokáti, poradny, kolizní opatrovník, znalec) by se měli pokusit posílit samoregulační schopnosti rodiny a umožnit jejím členům, aby své aktuální a také budoucí konflikty řešili samostatně.

VIZE

- Přejchod od autoritativního rozhodování o dětech k procesu, při němž zúčastněné instituce ve vzájemné spolupráci vedou rodiče k převzetí odpovědnosti za budoucí život a perspektivu dítěte.

Postup OSPOD - Cochem

- OSPOD bude po zahájení řízení doručeno spolu s návrhem na zahájení řízení usnesení o jmenování OSPOD opatrovníkem, v němž bude rodičům uložena povinnost kontaktovat OSPOD.
- OSPOD po doručení usnesení stanoví datum společné schůzky rodičů a dětí na OSPOD tak, aby se konala nejdéle 15 dnů po doručení usnesení a na tuto schůzku rodiče písemně pozve.
- Rodiče by měli ještě před konáním schůzky kontaktovat OSPOD a sdělit mu své kontaktní údaje. Při této příležitosti OSPOD upozorní rodiče na datum společné schůzky.
- Bude-li některý z rodičů (případně oba) požadovat přeložení schůzky na jiný termín, OSPOD je upozorní, že schůzku lze posunout pouze ze závažných důvodů (hospitalizace, zahraniční služební cesta) a se souhlasem druhého rodiče.
- Pokud bude OSPOD datum společné schůzky posouvat, bere ohled na termín nařízeného soudního jednání. V případě, že v návrhu není avizována dohoda, bere ohled rovněž na to, aby se v případě neshody rodičů na společné schůzce stihla před nařízeným jednáním uskutečnit edukace u poskytovatele odborné pomoci (dále jen „POP“).

- **Na společné schůzce rodičů:**

- v případě, že rodiče již v návrhu avizovali dohodu, OSPOD zmapuje situaci v rodině, zjistí názor dítěte a s rodiči mj. probere obsah dohody a v případě, že má za to, že dohoda není v zájmu dítěte (např. příliš nízké výživné) na tuto skutečnost rodiče upozorní a pokusí se společně s nimi obsah dohody korigovat. Pokud ke korekci dohody nedojde, OSPOD upozorní rodiče, že dohodu v této podobě soud nemusí schválit,
- v případě, že rodiče v návrhu dohodu neavizovali, OSPOD zmapuje situaci v rodině, zjistí názor dítěte a pokusí se rodiče přivést ke shodě ohledně výchovy, výživy a event. také úpravy styku s dítětem. Při této příležitosti OSPOD mj. rodiče poučí o průběhu soudního řízení za použití letáku, který na konci schůzky rodičům předá. Bude-li shody dosaženo, OSPOD tuto shodu rodičů písemně zaznamená s podpisy rodičů a přiloží ji ke své výchovné zprávě. Nebude-li shody rodičů dosaženo, OSPOD přímo na schůzce s rodiči dohodne termín odborné pomoci rodičů u POP (odborná pomoc = edukace, mediace, párová terapie, rodinná terapie...), a to tak, že OSPOD vybere ze seznamu POP vhodné zařízení a telefonicky ho zkontaktuje. Pokud se mu telefonický kontakt s POP nezdaří, vybere jiného POP a pokusí se telefonicky termín odborné pomoci domluvit u něj. Při výběru termínu odborné pomoci OSPOD bere ohled na termín nařízeného soudního jednání – je nutno rovněž ponechat POP čas na vypracování zprávy o odborné pomoci a její zaslání OSPOD. Dohodnutý termín odborné pomoci OSPOD zaznamená do letáku, který předá oběma rodičům, v letáku rovněž uvede adresu a telefonní kontakt vybraného POP.

Na společné schůzce rodičů:

Poté zašle OSPOD vybranému POP písemné potvrzení s obsahem: *Dostaví se k Vám na edukaci/terapii/mediaci rodiče ..... nezletilého dítěte ....., spis je u nás veden pod sp. zn. ...., termín odborné pomoci byl telefonicky dohodnut na .... (datum, hodina, místo)... je nutno vyřešit/zaměřit se na.... (v čem vidí OSPOD problém). Zprávu o odborné pomoci nám prosím zašlete nejpozději do..... (datum - nejméně 7 dnů před nařízeným jednáním) + případná další sdělení (např. zda už rodiče byli někde v MRP, chodí na terapii apod., upozornění na podezření na patologie, domácí násilí...).* V odpovědi by pak měl OSPOD dostat zprávu od POP pro soud.

OSPOD vypracuje výchovnou zprávu a poté, co obdrží od POP zprávu o odborné pomoci, přiloží tuto zprávu ke své výchovné zprávě a zašle ji soudu tak, aby ji soud obdržel ideálně nejpozději 3 dny před nařízeným jednáním. OSPOD v případě potřeby provede u POP urgenci zaslání zprávy o odborné pomoci.

USNESENÍ

Okresní soud Brno – venkov rozhodl soudcem/soudkyní.....ve věci

nezletilé/nezletilého

dcery/syna rodičů

o výkon rodičovské odpovědnosti a výživné

takto:

- I. Soud jmenuje nezletilé/nezletilému ....., narozené/narozenému .....
opatrovníka: **město Šlapanice**, se sídlem Masarykovo nám. 100/7, 664 51 Šlapanice,
orgán sociálně-právní ochrany dětí

k zastupování nezletilé/nezletilého/nezletilých v řízení o .....
vedeném u Okresního soudu Brno-venkov pod spisovou značkou .....
- II. **Soud ukládá rodičům**, aby opatrovníkovi do 5 dnů po obdržení této výzvy sdělili pro účely probíhajícího řízení své **kontaktní údaje** – telefon, e-mail, užívají-li ho, adresu pro doručování, je-li odlišná od adresy trvalého pobytu, a ID datové schránky, pokud ji mají zřízenou. Opatrovníka je možno kontaktovat **telefonicky na čísle 533 304 601 nebo e-mailem: OSPOD@slapanice.cz**.
- III. **Soud ukládá opatrovníkovi**, aby do 5 dnů po obdržení této výzvy kontaktoval rodiče za účelem společného setkání obou rodičů s opatrovníkem před nařízeným termínem ústního jednání u soudu za účelem zjištění, zda je možná shoda rodičů o výkonu rodičovské odpovědnosti a za účelem informování o rozdílech v průběhu řízení v případě dohody rodičů a v případě, že k dohodě nedojde.
- IV. Není-li shoda rodičů o výkonu rodičovské odpovědnosti, **soud ukládá rodičům** absolvovat do dne konání nařízeného jednání v zájmu řešení jejich rodičovského konfliktu setkání s poskytovatelem odborné pomoci, a to v konkrétním pracovišti a termínu, které jim sdělí opatrovník.

Odůvodnění:

1. Podle ustanovení § 892 odst. 3 občanského zákoníku, rodič nemůže dítě zastoupit, jestliže by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi ním a dítětem nebo mezi dětmi těchto rodičů. V takovém případě jmenuje soud dítěti opatrovníka.
2. Podle ustanovení § 469 odst. 1 z.ř.s., dítě je v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterého soud pro řízení jmenuje. Opatrovníkem soud jmenuje zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí.
3. **Soud apeluje na rodiče, aby si uvědomili, že konfliktní vystupování rodičů je pro dítě významným stresovým činitelem s negativním vlivem na osobnostní vývoj dítěte.**
4. **Dohoda rodičů o výkonu jejich rodičovské odpovědnosti a vyživovací povinnosti je prioritou a výrazem odpovědného přístupu rodičů k řešení situace po jejich rozchodu.**
5. **Soud upozorňuje rodiče, že v zájmu ochrany dítěte bude posuzovat přístup rodičů k nalezení smírného řešení, k soudnímu řízení a ke spolupráci s opatrovníkem a případně s poskytovatelem odborné pomoci při rozhodování o právech a povinnostech rodičů ve vztahu k dítěti.**

Poučení:

Proti výroku I. tohoto usnesení je možno podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení ke Krajskému soudu v Brně prostřednictvím Okresního soudu Brno – venkov.

Proti výroky II., III. a IV. tohoto usnesení není odvolání přípustné.

Brno .....

soudce/soudkyně

SLABÉ STRÁNKY

- Na OSPOD se vrací rodiče, kteří dohodu uzavřeli mimosoudně , a tato není oběma rodiči dodržována
- Na OSPOD i k soudu se vrací rodiče, kteří dohodu uzavřeli velmi brzy, v době nejostřejšího konfliktu
- Pro OSPOD je toto řešení vysoce náročné, neboť se vede edukace s oběma rodiči najednou a pracovník se snaží dojednat dohodu
- Rozdílný přístup jednotlivých soudců